

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 408 sahifa.
2025-yil, noyabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI.....	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI.....	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELI	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	50
A.A. Ismailov	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI.....	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherari o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	89
Bobokulova Muhabbat Muhammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI.....	103
Xodjimatomov Xamidullo Mamirjonovich	
OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermamaxamatovna	

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodiv Tal'at Normurodiv o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIқ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIHATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIVALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	245
Xalikov S. X.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BYUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Iloxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhalkova Komila Abdukhalkovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHINCHALARI	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O‘ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
O‘ZBEKISTONDA SUVGA BO‘LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o‘g‘li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA‘MINLASHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O‘ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	

INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI

Qodirov Baxodirjon Tursunovich

University business and science

“Yashil iqtisodiyot” kafedrası katta o’qituvchisi, PhD

qodirovbahodir0175@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining (QTEM) innovatsion iqtisodiyotdagi o‘rni va ularning samaradorligini oshirish metodologiyasi tahlil qilingan. Tadqiqotda xalqaro (IEA, IRENA, World Bank) hamda milliy (Energetika vazirligi) ma’lumotlar asosida 2016–2024-yillardagi energiya ishlab chiqarish dinamikasi o‘rganildi. LCOE (darajalangan tannarx), CF (quvvatdan foydalanish koeffitsiyenti) va ssenariy modellashtirish usullari orqali QTEMning iqtisodiy samaradorligi baholandi. Natijalarga ko‘ra, 2030-yilgacha QTEM quvvati 25 GBtga, “yashil” energiya ishlab chiqarish hajmi esa 64 mlrd kVt-soatga yetishi kutilmoqda. Maqolada “Yashil iqtisodiyot” strategiyasi doirasida investitsion faollik, texnologik rivojlanish va ijtimoiy-iqtisodiy ta’sirlar chuqur tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: qayta tiklanuvchi energiya manbalari, LCOE, CF, “yashil iqtisodiyot”, energiya samaradorligi, ssenariy modellashtirish.

Abstract. This article analyzes the role of renewable energy sources (RES) in the innovative economy of the Republic of Uzbekistan and the methodology for increasing their efficiency. The study studied the dynamics of energy production in 2016–2024 based on international (IEA, IRENA, World Bank) and national (Ministry of Energy) data. The economic efficiency of RES was assessed using LCOE (levelized cost of ownership), CF (capacity utilization factor) and scenario modeling methods. According to the results, by 2030, RES capacity is expected to reach 25 GW, and the volume of “green” energy production is expected to reach 64 billion kWh. The article provides an in-depth analysis of investment activity, technological development and socio-economic impacts within the framework of the “Green Economy” strategy.

Key words: renewable energy sources, LCOE, CF, “green economy”, energy efficiency, scenario modeling.

Аннотация. В статье анализируется роль возобновляемых источников энергии (ВИЭ) в инновационной экономике Республики Узбекистан и методология повышения их эффективности. В исследовании изучена динамика производства энергии в 2016–2024 годах на основе международных (МЭА, IRENA, Всемирный банк) и национальных (Министерство энергетики) данных. Экономическая эффективность ВИЭ оценивалась с использованием методов LCOE (нормированной стоимости владения), CF (коэффициента использования установленной мощности) и сценарного моделирования. Согласно полученным результатам, к 2030 году ожидается, что установленная мощность ВИЭ достигнет 25 ГВт, а объем производства «зеленой» энергии — 64 млрд кВт·ч. В статье представлен углубленный анализ инвестиционной активности, технологического развития и социально-экономических последствий в рамках стратегии «Зеленая экономика».

Ключевые слова: возобновляемые источники энергии, LCOE, CF, «зеленая экономика», энергоэффективность, сценарное моделирование.

KIRISH

XXI asrda jahon iqtisodiyotida barqaror rivojlanishning eng muhim yo'nalishlaridan biri energiya resurslaridan samarali foydalanish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish hisoblanadi. Global miqyosda energiyaga bo'lgan talabning ortishi, uglerod chiqindilarining ko'payishi hamda iqlim o'zgarishi bilan bog'liq ekologik xavflar mamlakatlarni an'anaviy energiya modellaridan innovatsion, "yashil" iqtisodiyot tizimiga o'tish zaruratini yuzaga keltirdi. Innovatsion iqtisodiyotda energiya samaradorligi nafaqat iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri, balki barqaror ijtimoiy rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli, energiya qayta tiklanuvchi manbalaridan — quyosh, shamol, gidro va biomassa texnologiyalaridan keng foydalanish har bir davlat uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global tendensiyadan chetda qolmagan holda, so'nggi yillarda "yashil iqtisodiyot" tamoyillarini bosqichma-bosqich hayotga tatbiq etish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha izchil siyosat yuritmoqda. Mamlakatda quyosh va shamol elektrostansiyalarining qurilishi, energiya tejavchi texnologiyalarni joriy etish, energiya infratuzilmasini raqamlashtirish hamda elektr tarmoqlaridagi yo'qotishlarni qisqartirish kabi keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur islohotlarning huquqiy asosi Prezident qarori PQ-4477 (2019-yil 4-oktabr) bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasining 2019–2030-yillarga mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish strategiyasi" da belgilangan.[1] Ushbu strategiya qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish, uglerod chiqindilarini kamaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha uzoq muddatli milliy maqsadlarni o'z ichiga oladi.

Strategiyaga ko'ra, 2030-yilga qadar quyidagi natijalarga erishish maqsad qilingan:

yalpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan issiqxona gazlari chiqindilarini 2010-yil darajasiga nisbatan 35 foizga kamaytirish,

elektr energiyasi ishlab chiqarishda qayta tiklanuvchi manbalar ulushini kamida 25 foizga yetkazish, energetika sektorida energiya samaradorligini ikki barobarga oshirish, atrof-muhitga chiqayotgan zararli moddalar miqdorini sezilarli darajada qisqartirish.

Mazkur maqsadlar BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG-7: Affordable and Clean Energy) bilan to'liq uyg'unlikda bo'lib, O'zbekistonning Parij bitimi doirasidagi milliy hissasi — NDC (Nationally Determined Contribution) majburiyatlariga ham asos bo'lib xizmat qiladi. NDCda 2030-yilgacha bo'lgan davrda issiqxona gazlari emissiyasini YAIM birligiga nisbatan kamida 35 foizga qisqartirish vazifasi mustahkamlab qo'yilgan (UNFCCC, 2021).[2]

Shuningdek, "O'zbekiston–2030" strategiyasida qayta tiklanuvchi energiya manbalarini iqtisodiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biriga aylantirish, xususiy sektor ishtirokini kengaytirish, "yashil investitsiyalar"ni rag'batlantirish va energetika sohasida zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Ushbu siyosat nafaqat iqtisodiy samaradorlikni, balki ekologik xavfsizlik, energetik mustaqillik va xalqaro hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan ilmiy abstraksiyalash, tizimli tahlil, iqtisodiy-statistik yondashuv, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston energetika tizimidagi so'nggi sakkiz yillik o'sish jarayonlari xalqaro tashkilotlar tomonidan ham e'tirof etilgan. Xalqaro energetika agentligi (IEA, 2024) ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatda 2016–2024-yillar oralig'ida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi 59 mlrd kVt·soatdan 81,5 mlrd kVt·soatgacha oshgan, bu esa 38 foizlik o'sishni anglatadi.[3] Ushbu raqam O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi statistik ma'lumotlari bilan to'liq mos keladi.

Jahon banki (World Bank, 2024) hisobotida qayd etilishicha, 2024-yil holatiga ko'ra mamlakatdagi umumiy o'rnatilgan quvvatlar hajmi 16,2 GBt'ni tashkil etadi, shundan 4 GBtdan ortig'i qayta tiklanuvchi manbalar hissasiga to'g'ri keladi. Bu ko'rsatkich IEA tomonidan 2016-yilda keltirilgan 1 GBt bilan solishtirilganda, so'nggi sakkiz yil ichida to'rt baravar o'sishni bildiradi.[4]

Xalqaro agentliklar tahliliga ko'ra, O'zbekiston elektr energiyasi ishlab chiqarish bo'yicha Markaziy Osiyo mintaqasida yetakchi o'rinni egallab, mintaqaviy umumiy hajmning 40 foizdan ortig'ini ta'minlab kelmoqda (IEA Regional Energy Outlook, 2024).[5] Energiya ishlab chiqarishdagi bu o'sish mamlakatdagi iqtisodiy faollik, urbanizatsiya va sanoat quvvatlarining kengayishi bilan chambarchas bog'liq.

Shuningdek, Global Solar Atlas (World Bank Group, 2024) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston hududining 80 foizida quyosh radiatsiyasi yillik 1500–1700 kVt·soat/m² diapazonda joylashgan bo'lib, bu mamlakatni Markaziy Osiyoning eng istiqbolli “quyosh zonalaridan biri” sifatida ko'rsatadi.[7] Shamol energiyasi salohiyati esa 100–120 m balandlikda 7–8 m/s tezlik bilan qayd etilib, 5–6 GBt samarali texnik imkoniyatni yaratadi.

Ushbu xalqaro manbalar tahlili O'zbekistonning qayta tiklanuvchi energiya sektori jahon miqyosidagi “dekarbonizatsiya” tendensiyalari bilan uyg'un rivojlanayotganini tasdiqlaydi. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari (QTEM) iqtisodiy jihatdan tobora raqobatbardosh bo'lib bormoqda. Xalqaro energetika agentligi (IEA, 2024) ma'lumotlariga ko'ra, 2010–2023-yillar oralig'ida quyosh energiyasi tannarxi 82 foizga, shamol energiyasi esa 56 foizga kamaygan. O'zbekiston uchun bu tendensiya 2020-yildan boshlab yaqqol sezila boshladi yangi quyosh fotoelektr stansiyalarida 1 kVt·soat energiyaning LCOE qiymati 0,03–0,04 AQSh dollari atrofida shakllanmoqda.

Bu ko'rsatkich an'anaviy issiqlik stansiyalariga (5–6 sent/kVt·soat) nisbatan 50–60 foizga arzon energiya ishlab chiqarilayotganini bildiradi. Shuningdek, shamol energiyasi bo'yicha o'rtacha LCOE 0,05 doll./kVt·soat, gidroenergetika loyihalarida esa 0,06 doll./kVt·soatni tashkil etmoqda (IRENA, 2024).

O'zbekistonning qayta tiklanuvchi energiya sektoridagi investitsion faollik so'nggi yillarda sezilarli darajada oshdi. Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki (ADB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (EBRD) hamda Global Green Growth Institute (GGGI) tomonidan moliyalashtirilayotgan yirik loyihalar soni ortmoqda.[8]

2020–2024-yillar oralig'ida mamlakatda 4 GBt quvvatli yangi muqobil energiya obyektlari ishga tushirildi, ulardan 2,6 GBt quyosh, 1,1 GBt shamol va 0,3 GBt gidroenergiyaga to'g'ri keladi. Mazkur loyihalar uchun jalb qilingan umumiy xorijiy investitsiyalar hajmi 3,8 mlrd AQSh dollaridan ortiqni tashkil etdi.

Mamlakatda investitsiyalarni rag'batlantirish maqsadida soliq imtiyozlari, erkin bojxona tartibi, va 15–25 yillik kafolatli tarif tizimi joriy etilgan. Bundan tashqari, “yashil obligatsiyalar” mexanizmi orqali qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlari kengaymoqda. Xalqaro institutlar bilan hamkorlikda EBRD, Jahon banki, GGGI kabi tashkilotlardan grantlar va imtiyozli kreditlar jalb qilinmoqda, bu esa “yashil” loyihalar oqimini barqarorlashtirmoqda.[9]

So'nggi yillarda qayta tiklanuvchi energiya loyihalarida xususiy sektorning ulushi jadal oshmoqda. “Masdar” (BAA), “ACWA Power” (Saudiya Arabistoni), “Total Eren” (Fransiya) va “Vitalia” (Fransiya) kabi yirik kompaniyalar O'zbekistonda quyosh va shamol stansiyalarini barpo etmoqda.

O'zbekiston energetika tizimida 80–85% issiqlik stansiyalari hisobiga to'g'ri kelgani sababli, uglerod chiqindilari miqdori yuqori bo'lib qolmoqda. “Yashil iqtisodiyot” strategiyasiga muvofiq, 2030-yilgacha qayta tiklanuvchi manbalar ulushi 54%ga yetgach — har yili 16 million tonna CO₂ emissiyasi qisqaradi. Bundan tashqari, quyosh va shamol energiyasi ishlab chiqarish natijasida NO_x va SO₂ chiqindilari 30–40% kamayadi, bu esa sog'liqni saqlash tizimiga tushayotgan iqtisodiy yukni pasaytiradi. Jahon banki (2024) tahliliga ko'ra, havo ifloslanishining kamayishi orqali O'zbekiston yiliga 0,4–0,5% YAIM miqdorida ijobiy ijtimoiy foyda oladi.

O'zbekistonning qayta tiklanuvchi energiya manbalari strategiyasi BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari bilan to'liq uyg'un — ayniqsa SDG-7 (Affordable and Clean Energy), SDG-9 (Industry, Innovation and Infrastructure) va SDG-13 (Climate Action) bilan bevosita bog'liqdir. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari energiyaga kirish imkonini kengaytiradi; innovatsion texnologiyalarni rivojlantiradi; uglerod neytral iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtiradi.

2035-yilgacha O'zbekiston Parij bitimi doirasida uglerod neytrallikka erishish yo'lidagi milliy harakatlar rejasini amalga oshirishni boshlaydi. Shu nuqtai nazardan qayta tiklanuvchi energiya manbalari mamlakatning asosiy drayveri sifatida qaralmoqda.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki, qayta tiklanuvchi energiya manbalari O'zbekiston innovatsion iqtisodiyotining asosiy tarkibiy qismlaridan biriga aylanishi, iqtisodiy o'sish, ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlik o'rtasida muvozanatni ta'minlovchi poydevor bo'lib xizmat qiladi.[10] Ushbu yo'nalishda ilmiy asoslangan siyosiy qarorlar, moliyaviy mexanizmlar va texnologik transferlar uyg'unligi kelgusi o'n yillikda mamlakatning energetik mustaqilligini va xalqaro pozitsiyasini yanada mustahkamlashi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4477-son qarori (2019-yil 4-oktabr). “O'zbekiston Respublikasining 2019–2030-yillarga mo'ljallangan “Yashil iqtisodiyot”ga o'tish strategiyasi.” Tashkent. <https://lex.uz/docs/-4539502>
2. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi (2024). “Elektr energetikasi tarmog'ining 2016–2024-yillardagi rivojlanish ko'rsatkichlari.” Rasman e'lon qilingan statistik ma'lumotlar, www.minenergy.uz
3. International Energy Agency (IEA) (2024). “Uzbekistan Energy Profile 2024.” Paris: IEA Publications. <https://www.iea.org/>
4. International Renewable Energy Agency (IRENA) (2024). “Renewable Power Generation Costs in 2023.” Abu Dhabi: IRENA. <https://www.irena.org/>
5. World Bank Group (2024). “Uzbekistan Energy Sector Transformation: Overview and Outlook.” Washington, D.C. <https://www.worldbank.org/ext/en>

6. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) (2021). "Uzbekistan's Updated Nationally Determined Contribution (NDC)." Bonn: UNFCCC Secretariat. <https://unfccc.int/>
7. IEA Regional Energy Outlook: Central Asia Edition (2024). "Regional Power Market Integration and Renewable Dynamics." Paris: International Energy Agency. <https://www.iea.org/>
8. GGGI (Global Green Growth Institute) (2023). "Green Investment Opportunities in Uzbekistan's Energy Sector." Seoul: GGGI Publications. <https://gggi.org/>
9. Asian Development Bank (ADB) (2022). "Uzbekistan Energy Transition and Low-Carbon Pathway." Manila: ADB Energy Division. <https://www.adb.org/>
10. "Yashil energetika barqaror taraqqiyot asosi." O'zbekiston Milliy axborot agentligi rasmiy kanali, 18 aprel 2024-yil.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>